

ידיעות
אחרונות

יום שישי, יום בלול תשס"א, 9.01

המוסף הדרומי

בענייני אמנות, תרבות, פנאי וספורט • חנים לקוראי ידיעות אחרונות

סיפור אהבה

"אם יקראו לי
משוררת, לא מזיז לי.
אם יקראו לי ציירת, לא
מזיז לי. שיקראו לי
יונה, בתם של שושנה
ולווי" • יונה לוי-גרוסמן
מעין הבשור חובקת
ספר שירים ראשון
עודד בר-מאיר, עמ' 8

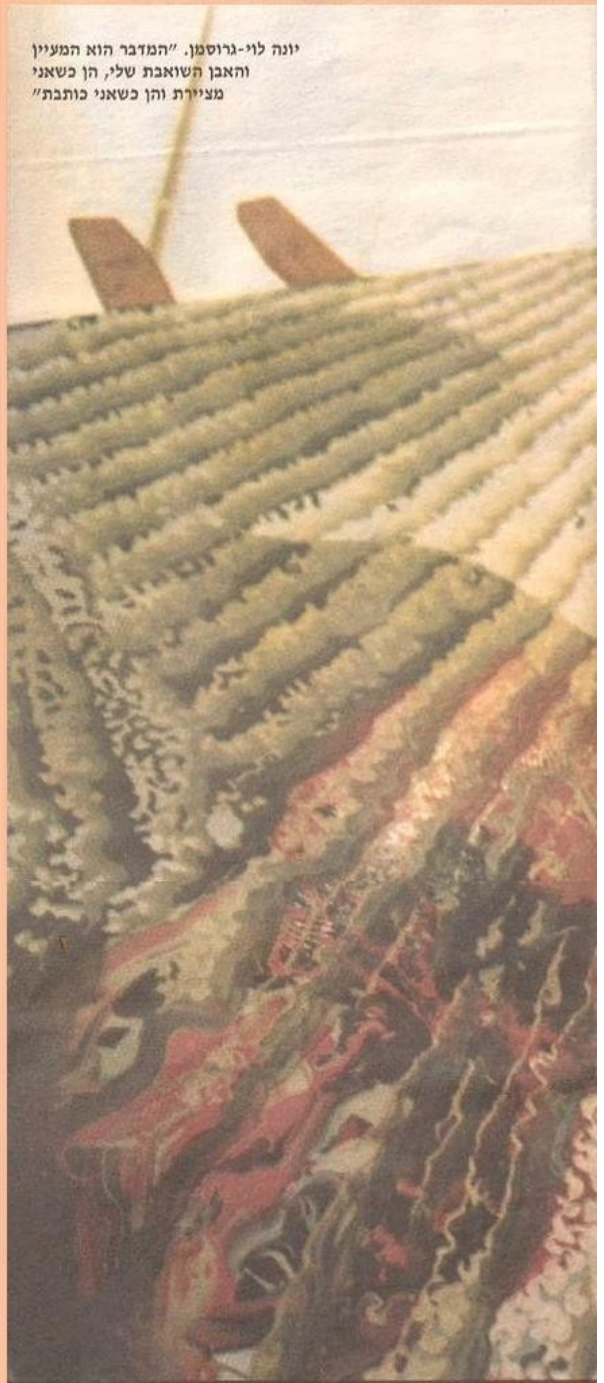

האם האהבה היא אי של שפיות או אי-שפיות?
♦ הציירת יונה לוי
גרוסמן מעין הבשור
מפרסמת ספר שירים
ראשון

כוחות צידים

יונה לו-גרוסמן. "המדבר הוא המעיין והאבן השואבת שלי, הן כשאני מצוירת והן כשאני כותבת"

עודד ברמאי

צילום: מטיאס קורלט

"האהבה היא אי שפיות, ובאי הזה אין זמן ואין מקום ואין מחסום".
 כך משוררת הציירת יונה לו-גרוסמן, שחוצאת גם בכתיבת שירים, בספר שיריה הראשון "האהבה היא אי שפיות", שיצא בימים אלה לאור בהוצאת ספריית פועלים. "המושג אהבה כאי שפיות", אומרת לו-גרוסמן, "הוא מבחינת דו משמע. לא תמיד ברצף האהבה מתנהג האדם כמישהו רציונלי, ומצד שני האהבה היא גם אי של שפיות רעה, כך שלמושג הזה שנושא את שם הספר יש משמעות כפולה".
 לו-גרוסמן, בת 50 פלוס, חברת מושב עין הבשור שבנגב המערבי, נשואה, אם לשלושה ילדים וציירת בזכות

עצמה. היא נולדה בלבנון (או פולין והיום איקראינה). בהיותה בת עשר, עלתה ארצה עם הוריה. בשנות השבעים עברה לו-גרוסמן עם בעלה ושלושת ילדיה למושב אגדה שבפתחת רפיח, ועם פינוי יישובי תל ימית בעקבות הסכמי השלום עם מצרים (1982), עקרה למושב עין הבשור, אשר רוב תברו נמנים עם מפני החבל.

"הטראומה של פינוי ימית היישובים סביבה", מציינת לו-גרוסמן, "התבטאה בחוסר אמון טוטאלי במנהיגות של אותם ימים. שם כסיני החל הקשר שלי עם הארמה, קודם כיריים כשגידלנו מלפפ-נים ועגבניות, ואחר כך ברות, כשאבה שלי לצויר קבלה תאוצה. את סיני החזרתי, אבל את המדבר לא יכולנו לעזוב".
"אתה המעיין שלי, שדוף בל מורג. צווח מפיפת דמעך שנשרה ויבשה בדרכה. אתה המעיין שלי, מיווה עולמי ודוהו לראות אל מעבר לאופק נחלים זורמים בגאון". (אתה המעיין שלי)

"נקשרתי למדבר", מטעימה לו-גרוס-מן, "זהו בעצם המעיין שלי והאבן השואבת שלי, הן כשאני מצוירת והן כשאני כותבת שירה. האדם הוא תבנית נוף מולדתו, ועבורי המדבר הוא התבנית לכלל הוויה שלי. משום מה קיימת בי תחושה שלא הייתי יוצרת את הציורים ואת השירים אלמלא עזבתי את העיר ועברתי עם משפחתי להתגורר בתחילה כסיני ואחר כך בנגב. המקום כפה עלי את ההתמודדות עם הנצח שתמיד ריתק אותי. אילו הייתי ממשיכה להתגורר בעיר, ייתכן שהייתי מתעמתת עם האי-נוח באופן אקרימי כלשהו. בגלל שמימי-ני ומשמאלי היו רק חול וחול, זה החילחל לי בנשמה ומשם לכן הצויר ולמגירה, שם נאספו השירים שבכתבתי".

עד צאת ספר הביכורים שלה, נודעה לו-גרוסמן כציירת בעלת שם, אשר יצירה רותה מוצגות בתערוכות מצליחות בארץ ובעולם. בין השאר הציגה את עבודותיה בקמפוס אוניברסיטת בן גוריון בחסות המחלקה לחקר הכאוס, ובגלריה של גן התעשייה עומר.

עבודותיה מתמקדות בביטוי תחושת הפער בין האדם הסופי מבחינת המקום, הזמן ויכולת המחשבה שלו ובין המציאות, שהיא בהכרח אין סופית. "במציאות האינסופית בעלת אינסוף המימדים, מצוי האדם בשני מימדים בלבד", גורסת לור-גרוסמן, "מימד החומר ומימד הרוח. הקו שלי נוגע בקו התפר שביניהם". נשמע אולי פילוסופי במידה מסוימת. זה לא במקרה. לו-גרוסמן טוענת ששירה, כמו גם ציוריה, הם תוצאה של מחשבה פילוסופית של מפגש האדם הסופי עם המציאות האינסופית. לדבריה, זה המוטו שממנו מתחילה כל יצירתה. זה גם המוטיב שמלווה את שיריה וציוריה.

ביצוי משלבים ציור ושירה בכפיפה אחת?

"תמיד כתבתי שירים. בעצם כל אחד מאיתנו הוא משורר. העניין הוא שמשוררים מקצועיים מפרסמים את שיריהם, ובני אדם אחרים מתייקים אותם במגירה או על דיסק המחשב. אני נמנעת עם אלה שתייק את השירים. עם זאת, בכל תערוכת ציורים שלי שילבתי שירים פרי עטי לצד ההסברים לציורים. השירים שימשו לי אבן דרך עבור המבקרים בתערוכות. ההגיגים, הן בצויר והן בשירה, באים מאותו ראש, והם משולבים זה בזה".
 מה גורם לציירת להוציא לאור ספר שירים דווקא?
 "האמת שלא תיכננת להוציא ספר שירים משלי. מתע-רוכה לתערוכה הנחשל הרעיון. מבקרים בתערוכות התלה-בו משילוב השירים כקטקסטים נלווים לציורים, והם עודדו אותי לקבץ את השירים לספר".

למה לא ספר שירים נמו?
 "התלבטתי אם להוציא ספר שירה בלבד ללא ציורים שלי שילוח את השירים. חשוב היה לי שהקוראים יתייחסו ליצירה שלי, ובסופו של דבר הברעתי לטובת ספר תבנית אלבומית, ספר מתנה, שמשלב שירים וציורים. אולי זה

פחות יוקרתי מבחינה אמנותית, אבל היה חשוב לי שהקורא ימצא בו עניין ויתייחס אליו כראוי".
 מה עומד מאחורי שמו של הספר?
 "שם הספר 'האהבה היא אי שפיות', הוא מהפנט. רצינית לגרות את הקורא. יש לנו אוקיינוסים של ספרים, ורצינית לתפוס את עין הקורא. גם לצויר הכריכה של הספר יש משמעות מיוחדת. כיתוב שמו של הספר מופיע בכל כיוון בו תחזיק את הספר. זה מוכיח, שלאן שלא תיפנה, החיים הם בעצם סיפור אהבה. זה הכוח המניע והשולט בחיינו".

שירים שהם "אני"

מלאי גדול של שירים הצטבר במגירותיה ובמחשב של לו-גרוסמן. התלבטות לא קטנה הייתה מנת חלקה לגבי השירים שייכללו בספר השירה הראשון שלה. בסופו של דבר אוצר הספר 50 שירים. "כל השירים שבספר", מציינת הציירת-משוררת, "הם 'אני' שלי. אין נושא מחיינו שאין לו השלכה בשירים שבספר. גם אם אני לא נוכחת במישרין בסיפור האיש שלי, מימי העלייה ארצה, המעברה, ההתיישבות בסיני, העקירה וההתיישבות מחדש בעין הבשור, עדיין השירים נוגעים בתופעות חברתיות כאלה ואחרות, שכולן נובעות מתחושת הפער שבין הבנות האדם הסופיות והמגובלות אל מול האינסוף שמציעה לו המציאות".

לכל משורר יש שיר שהוא בגדר הפייבוריט, השיר שבגללו היה שווה להוציא ספר שירים. מה השיר שלך?
 "דאי. יש שיר אחד, איש מאד, שבגללו היה לי שווה להוציא את הספר. השיר 'אמי ואבי', שיר של 20 מלים בלבד המתפרש על פני שמונה שורות, ומספר את סיפור חייהם של הורי. הם שרדו את מלחמת העולם השנייה, וניש-או שלא מאהבה, אלא כדי להקים משפחה. הם בנו את ביתם על בסיס עקרונות של ויתורים הדדיים איש לרעהו, דאגה זה לזה, געגועים הדדיים. לא היו להם פרפרים בנטן. תאהבה ביניהם הגיעה מאוחר יותר".

לו-גרוסמן, המגירה עצמה כמוזכרת היטב להגיגים של הפילוסופיה המרעית של ימינו, ושצוירה ושירתה הם מסע אל גרעיני האני הפנימי, שאינו אלא כבואה של גרעיני האמת של המציאות שמסביבה. להלחית נקודות בעיניה כשהיא אוחזת בתרגשות בספר הביכורים וקוראת באוזניו את השיר שהקדישה להוריה.

"אמי ואבי נישאו לא מאהבה, אומרות מילות השיר, "בודדים בעולם אכזר בנו בינם על חמלה, ולא נולד עוד המשורר שידע לספר את האהבה".

מה המסר בשיריך?
 "הספר הזה בא לומר לדור הצעיר, דור שגדל בתנאי שפע, שלא הכל זה פרפרים בנטן. הוויר הצעיר מחפש אהבה על היבטיה הרעים, ולא את האהבה האמיתית. אם אין דאגה אחד לשני, התחשבות זה בזה, ויתורים וגעגועים הדדיים, או אין כל ערך לאהבה. זו אהבה רגעית וחולפת. הפרפרים מגיעים בהמשך".

"אם יקראו לי משוררת, לא מזיז לי. אם יקראו לי ציירת, לא מזיז לי. שיקראו לי יונה, בתם של שושנה ולוי. תקראו לי יונה. אפרוש כנפיים ואבוא"

"יונה לו-גרוסמן מתאחדת עם המדבר", כותב דן קור בהקדמה לספר החוש, "היא המדבר, והמדבר הוא זה שחותרם בטביעת אצבע על עבודותיה. בודהה באין סוף היא כורעת בדרך לפני הבהק המרוברי, מנורסמת ומתאחדת, היא עושה מעשה בראשית".

לו-גרוסמן אומרת שגודלתו של אמן היא יכולתו לשקוע לתוך עצמו מחד גיסא ולדעת לתקשר עם הסביבה מאידך. "אי אפשר לשבת במגדל שלן", היא אומרת, "ולקרוק לעצמך אמן מבלי שיש לך תקשורת עם הסביבה. אי אפשר להיות נביא ועם מבלי שתגיע לקוראים או לצופים. אם לא תיקשר את עם סביבתך, או המסר שבציורותך מתפסס ולא עובד".
 בשיר הפותח את ספר שיריה היא אומרת: "אם יקראו לי משוררת, לא מזיז לי. אם יקראו לי ציירת, לא מזיז לי. שיקראו לי יונה, בתם של שושנה ולוי. תקראו לי יונה. אפרוש כנפיים ואבוא". את מילות השיר מלווה ציור של נוף מרוברי, נוף קרומים, טופוגרפיה מוזרזת של תולדות המדבר. נופה השבעי של הציירת-משוררת, האבן השואבת והמעיין המהווים את מקור ההשראה ליצירותיה.